

Başvuru Tarihi: 11.06.2020

Kabul Tarihi: 06.12.2020

Makale Türü: Derleme Makalesi

Aralık 2020 – Cilt: 3 / Özel Sayı: 2

Sayfa Aralığı: 102 - 108

Cahit Arf ve Eğitime Bakış Açısı: Vizyoner Lider Örneği

Ceren TOPAL¹

Öz

Cahit Arf bilim insanlığını yaşam biçimi haline getirmiş, dünyaca bilinen bir eğitimci ve matematikçidir. Arf, cisimlerin kuadratik formlarının sınıflandırılmasında ortaya çıkmış ve kendi ismiyle anılan “Arf Sabiti“, “Arf Halkaları” ve “Arf Kapanışları” terimlerini bulmuş, bilim ve matematik dünyasına değerli katkılarda bulunmuş bir isimdir. Türk matematikçilerine esin kaynağı olan, aldığı kararlar ve verdiği fikirler ile eğitimcilerin ufuklarını genişleten Arf, çalışmalarını farklı bakış açılarıyla nasıl gerçekleştirilebileceğinin en büyük örneği olmuştur. Cahit Arf özgür düşüncenin savunucusu ve yeni fikirleri ile etrafındaki insanları etkileme kabiliyetine sahip bir lider olagelmıştır. Bu özelliği ile Arf, vizyoner liderlere çok önemli bir örnektir. Vizyoner liderler uzun vadede örgütsel ve düşünsel değişmeyi başlatabilen; başkalarında öngörü oluşturabilen liderlerdir. Örgütlerde ani değişiklikler meydana geldiğinde vizyoner liderler devreye girerek hızlı değişen gelişmelere ayak uydurabilecek vizyonlarıyla örgütleri körelmekten korumaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Cahit Arf, Vizyon, Vizyoner Liderlik

Cahit Arf and His Perspective on Education: Visionary Leadership Example

Abstract

Cahit Arf is a world-renowned educator and mathematician who has lived his whole life as a scientist. Arf is a name that has emerged in the classification of the “invariant of a quadratic forms” and has been named with its own name, "Arf Constant", "Arf Rings" and "Arf Closures" and made valuable contributions to the world of mathematics and science. He has expanded the horizons of educators with his decisions and ideas that inspire Turkish mathematicians. Arf has been the biggest example of how studies can be carried out with different perspectives. With this feature, Arf is a very important example for visionary leadership. Visionary leaders can initiate organizational and intellectual change in the long run; they are the leaders who can create insight in others. When sudden changes occur in organizations, visionary leaders come into play, protecting organizations from blinding with visions that can keep pace with rapidly changing developments.

Keywords: Vision, Visionary Leadership, Cahit Arf.

Giriş

Cahit Arf, yalnızca ülkemizde değil dünyada da matematik ve bilim denildiğinde akla gelen bir isimdir. Bunun nedeni yaşamı boyunca matematik, bilim ve eğitime olan algıyı değiştirmek için çok çaba sarf etmiş olmasıdır. Bilim insanlığını bir yaşam biçimi olarak görmüş (Terzioğlu, 2005); bu yönüyle de eğitimcilere esin kaynağı olmuş, günümüzde de olmaya devam etmektedir. Eğitimcilerin ufuklarını genişleten Arf, bilim insanların çalışmalarını farklı bakış açılarıyla nasıl gerçekleştirebileceklerinin en büyük örneği olmuştur. Meslek hayatı boyunca, bireylerin sorunları anlamak ve değişikliklere ayak uydurmak için kendi yollarını bulmaları gerektiğini savunmuştur.

¹ Yüksek lisans öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi A.B.D, topal.ceren97@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2825-0349.

Arf'ın vizyoner bir lider olarak eğitimcilerle örnek teşkil ettiği söylenebilir. Arf'ın 'anlamak' tutkusundan gelen yeteneği sayesinde geleceğe yeni bakış açılarıyla bakabilmesi ve sorunları çözüme yöntemlerinde özgün olması vizyoner bir lider olmasının en önemli getirilerindedir.

Liderlik, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Bu durum insanoğlunun bir arada yaşamak için bir lidere ihtiyaç duymasından kaynaklanmaktadır. İnsanlar, kendi başlarına birçok işi görememektedir ve insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için iş birliğine ihtiyaçları vardır. Bu iş birliğini oluşturacak ve yönetecek kişiler de liderlerdir. Liderler kişileri ve aktif tutumları benimserler, yaşananların insanlara ne anlam ifade ettiğini anlamaya çalışırlar (Erçetin, 2000). Liderlik üzerine yapılan çalışmalar birçok liderlik anlayışını ortaya çıkartmıştır. Vizyoner liderlik konusunda yapılan araştırmalara ise özellikle 1900'lü yıllarda önem verilmeye başlanmıştır.

Vizyon kavramının kökeni çok eskilere dayanmaktadır ve Latince'de anlamak, uyanık olmak karşılığında kullanılmaktadır. Vizyon kavramı liderlik süreçleri ele alınırken tanımlanan en önemli öğelerden birisidir. Vizyon, günlük hayatta, sanat, ekonomi, politika, yönetim vb. alanlarda diğerlerinden farklı olduklarını söyleyen insanların, kendilerinde var olduğunu ileri sürdükleri; bir yandan onları takdir eden, benimseyen, izleyen ve yüceltenlerin de farklı olduklarını söyleyen bu kişilerde var olduklarına inandıkları en önemli niteliklerdir (Erçetin, 2000, s.87-88). Vizyoner liderler, onları takip edenlerin kendi aralarında ve dünya ile olan ilişkileri sonucunda kazandıkları genel düşünceleri geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla genel durum, sosyal ihtiyaçlar, problemlerin açıklanması ve vizyona yönelik ümitlendirici çözümler hakkında anladıklarını hep birlikte ortaya koyarlar (Güçlü, 2016). Bu çalışmada Cahit Arf'ın liderlik özellikleri vizyoner liderlik yaklaşımı açısından değerlendirilecektir. Bunun için öncelikle Arf'ın hayatına, hayat görüşüne ve eğitimle ilgili görüşlerine değinilecek, daha sonra ise vizyoner liderlik kavramı açıklanacaktır.

Cahit Arf'ın Hayatı

Cahit Arf, 1910–1997 seneleri arasında yaşamış dünyaca tanınan bir eğitimci ve matematikçidir. Selanik'te dünyaya gelen Arf, geniş bir ailede büyümüştür. Yükseköğrenimini 1932'de Fransa'da Ecole Normale Supérieure'de tamamlamıştır. Sonrasında ülkesine dönüp bir dönem Galatasaray Lisesi'nde matematik öğretmeni olarak görev yapmış ve daha sonra da İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde doçent adayı olarak çalışmıştır. Doktora öğrenimi için gittiği Almanya'da Göttingen Üniversitesi'nden 1938 senesinde mezun olmuştur (Bilhan, 1998). Doktora çalışması sayesinde elde ettiği sonuçların bir kısmı alanyazında Hasse-Arf teoremi olarak geçmektedir (Alpay, 1998). Cahit Arf bir yıl daha Göttingen Üniversitesi'nde çalışmalarını sürdürmüş, Arf İnvaryantı ismiyle bilinen, cebirsel ve diferansiyel topolojide önemli yeri olan bir çalışmaya imza atmıştır (Nesin, 2005). Daha sonra ülkesine dönüp İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde profesör, daha sonra ordinaryüs profesörlüğe yükselmiş ve 1962 senesine kadar görev almıştır. 1964 senesinde Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun (TÜBİTAK) birinci bilim kurulu başkanı olmuştur. Cahit Arf eğitime ve matematiğe sunmuş olduğu büyük katkılarının dolaylı olarak 1943 yılında İnönü Armağanı'na, 1974 yılında da TÜBİTAK Bilim Ödülü'ne layık görülmüştür. Bu ödülü alırken bir konuşma yapmıştır ve 'Bilim insanının amacı anlamaktır,' hemen sonra 'ama büyük harflerle anlamaktır.' sözleriyle kendi açısından bilim insanlığı anlayışını açık bir şekilde ortaya koymuştur. Cahit Arf, 1997 yılının aralık ayında kalp hastalığı sonucu hayatını kaybetmiştir.

Cahit Arf, çoğu Türk matematikçisine ilham kaynağı olmuştur. Ortaya koyduğu fikirlerle etrafındaki bütün matematikçilerin ufuklarını genişletmelerine ön ayak olmuş ve araştırmacıların çalışmalarını farklı bakış açılarıyla yürütmelerine ilham kaynağı olmuştur. Arf'ın en önemli hayat görüşü 'anlama'ya verdiği önem olarak karşımıza çıkmaktadır. Sahip olduğu bu anlama tutkusu yalnızca kişiliğini değil birey olarak da kendisini sürekli geliştirebilmesinin temelini oluşturmaktadır.

Sorunları anlamak, değişimlere ayak uydurmak için başkalarının daha önceden kullandığı yöntemler yerine daha önce hiç kimsenin gitmediği yollardan gitmenin önemli olduğunu ileri sürmektedir. Bunu da şu şekilde açıklamaktadır: ‘...Bir bilgiyi öğrenebilmek için gerçekten o bilgiyi keşfedercesine öğrenmek lazımdır. Bunu yapmazsanız, öğrenemiyorsunuz. Bu sebeptendir ki, bir toplumun, yaratılmasına katılmadığı yeni bilgileri hazır alıp bunlara esaslı uygulama alanları bulması ve bu işi o bilgilerin asıl sahiplerinden önce yapması hemen hemen olanaksızdır...’ (Terzioğlu, 2005).

Arf, uzun süre TÜBİTAK Bilim Kurulu Başkanlığı’nı özveri ile yürütmüştür. Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nde görev yaptığı senelerde farklı ve yeni bir üniversite modelinin ve kültürünün oluşabilmesi amacıyla çaba harcamıştır. Bu yıllarda akademi dünyasının hiyerarşik ayrımlarda bulunmasını oldukça eleştirmiştir (İnönü, 1998). Kendinden daha genç öğretim elemanları ve öğrencileri ile yararlı ve keyifli diyaloglar kurma taraftarı olmuştur (Erim, 1998, s. 12). Üniversite içerisindeki çekişmelerden ve politikadan olabildiğince uzak durduğu halde, Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde görev aldığı senelerde sistemsiz sorunlarla mücadele etmede sorumlu ve duyarlı bir tutum sergilemiştir. Bu mücadelesi sürecinde bile matematiğin aksiyomatik yaklaşımını kimseye fark ettirmeden kullanmıştır (Koçak, 2005).

Vizyoner Liderlik

İnsanoğlu, başarılı ve etkin olabilmek için işbirliği ve iş bölümü yapması gerektiğini anladığından beri, bu iş bölümünü organize edecek ve toplumlara ışık tutacak liderlere ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle değişen bir dünyada gerekli olan en önemli becerilerden biri liderlik becerileridir (Dilts, 1996, s. 2). Erçetin’e (2000) göre liderlik; bağlılık, gönüllülük, inanç, isteklilik vb. durumları kapsayan bir süreçtir. Stogdill (1950) liderliği, amaçların belirlenmesi ve hayata geçirilmesi için insan gruplarını etkileme süreci olarak tanımlamaktadır. Liderlik geleceği görebilmeyi, örgütün geleceğiyle alakalı inandırıcı vizyon ve hedefler belirlemeyi insanları da bunları gerçekleştirmek için bir araya getirmeyi içermektedir. Liderliği anlamlı kılan en önemli özelliği kültürel ve politik olmasıdır. Liderler, kültürel çevreye yeni anlamlar katarlar; liderliği anlamlı kılan kültürel çevrenin liderliğe, anlam yüklediğini, liderlik tanımını belirlediğini kanıtlamaktır. (Erçetin, 2001)

Vizyon kavramı köken olarak eski olsa da örgütlerde kullanımı açısından yeni bir kavram olarak görülmektedir (Güçlü, 2016, s. 98). Vizyon kavramının ne ifade ettiğini kavramak, vizyoner liderlik yaklaşımının içerdiği gerçekleri de anlamamıza yardımcı olmaktadır (Starratt, 1995, s. 13). Vizyon, örgütün gelecekte gerçekleştirmek istediği amaçları belirleyen; bu amacın hangi temeller üzerinde kurulacağı ve oluşturulmak istenen geleceğin nasıl olacağı konularına ışık tutan bir ifadedir (Kılıç, 2010). Heintel’e göre vizyon, geleceğin somut olarak ele alınmış bir görüntüsüdür; gerçekleşmesi görülebilecek kadar yakın, fakat yeni yapılanmanın hayranlığını uyandıracak kadar da uzaktır (Heintel, 1995, s. 115).

Vizyon kavramı liderlik yaklaşımlarında son zamanlarda önem kazanmış olsa da aslında bir örgütün kurulmasına sebep olan amaçların belirlenmesindeki en önemli etkenlerden birisidir. Vizyon örgüt kavramı içerisinde uzun süreli düşünme ve örgütsel değişmeyi başlatma, diğer insanlar ile öngörü oluşturma anlamına gelmektedir. Liderler vizyonu, herkesi ortak amaçlar etrafında toplamak ve onların yaratıcılığını ortaya çıkartmak için açıkça belirtmelidir (Güzelcik, 1999, s. 85). Bir lider geçmiş ve şimdiki zamanı kavrayış şeklini vizyonu ile ifade etmektedir. Liderlerin vizyonu sezgisel olabileceği gibi çok ince ayrıntılarına kadar planlanmış da olabilmektedir (Quigley, 1998, s. 25).

Vizyon sahibi olmak bir liderin sahip olduğu en önemli özelliklerden biridir. Vizyon belirleme, günlük aktivitelerin idare edilmesinde değerlere bağlı ana bir çerçeve oluşturmakta; moral bütünlüğü, katılma, kimlik ve ait olma hislerini beslemektedir (Starratt, 1995, s. 54). Bir lider için vizyonu geliştirme ve belirleme fazlasıyla karmaşıktır. Vizyon, geleceğin aniden oluşan bir görüntüsü

değildir; bireylerin düşünce ve sezgi dünyasının iyileştirilmesi, dünyaya dair farklı bakış açılarının oluşmasını sağlamaktır.

Liderlerin vizyon geliştirmeleri için kişisel ve örgütsel vizyon oluşturmaları gerekmektedir. Kişisel vizyonun oluşması için liderlerin; kendi kendini değerlendirmeleri, örgütlerinde hayata geçirmek istediklerini net bir biçimde açıklamaları, bir lider olarak neyi kanıtlamak istediklerini belirlemeleri gerekmektedir. Bir liderin kişisel vizyonunu geliştirme adımlarına benzer olarak örgütsel vizyon geliştirmesi için ilk olarak toplumunu ve örgütünü değerlendirmesi ve daha sonra düşlerindeki toplumu, örgütü tanımlaması beklenmektedir (Erçetin, 2000). Bu süreçte liderlerin güçlü ve zayıf özelliklerini saptamak için liderlik yaklaşımları arasından kendisine yakın olanı bulması gerekmektedir. Liderlerin gelecekte kendilerini nerede görmek istediklerini ve buna dair düşlerini ortaya koymaları bir vizyon geliştirebilmeleri için gerekli bir adımdır (Ersan, 2020).

Örgütlerdeki geleceğe yönelik belirsizliklerin temelinde, meydana gelen ani değişiklikler yatabilmektedir. Vizyoner liderler bu noktada devreye girerek hızlı değişen gelişmelere ayak uydurabilecek vizyonlarıyla örgütleri körelmekten korumaktadırlar. Örgüt liderlerinin başarılı olabilmeleri için vizyon sahibi olmaları gerekmektedir. Vizyonunu ve misyonunu somutlaştırabilen liderler başarılı sayılmaktadırlar. Vizyoner bir lider hedeflerine ulaşmak için belirli misyonlar belirlemek durumundadır, bu misyonlar çerçevesinde de stratejiler geliştirmektedir. Bu özellikler, liderin 'vizyon sahibi' ve 'buluşçu' olmasını gerektirmektedir (Büyükçolak, 1997, s. 321). Grady ve Le Sourd'un çalışmalarına göre vizyoner liderlerin beş temel özelliği; kişisel değer ve inançlara sahip olmak, örgüt için önemli olarak belirledikleri amaçların başarılmasında kesin bir kararlılığa sahip olmak, örgütün tüm üyeleri için ortak amaç ve yönelimler geliştirmeye çalışmak, örgütsel yenilikler yapmaya istekli olmak ve çok daha iyi bazı şeyler sunulabilecek bir geleceği düşlemek olarak sıralanmıştır (Erçetin, 2000, s. 89-90).

Bir Vizyoner Lider Olarak Cahit Arf

Cahit Arf'ın anlama tutkusunun oluşmasında amcası Aziz'in büyük katkısı olduğu söylenebilir. Her ne kadar amcası eğitim almamış olsa da eğitime ve öğrenmeye önem vermesi, birlikte çokça vakit geçirdiği Arf'ın gelecek ufkunun temelini oluşturmuştur (Terzioğlu, 2005). Aziz Amca'sı ile okuduğu kitaplar ve yaptığı deneyler Cahit'i teknik konular üzerine kafa yormaya itmiş ve böylelikle Cahit'in aldığı ilk eğitim amcasının sorularına yanıt ararken kazandığı yaratıcılık olmuştur. Bu yıllarda bilim ve matematiği gündelik hayata uygulama arzusu kazanmıştır ve hayatının sonuna kadar da bu amaç uğruna emek harcamıştır. Kendisini birey olarak sürekli geliştirmesine önayak olan anlama tutkusunun, her şeyin sebep-sonuç ilişkisini araştırma isteğine bağlı olduğunu fark etmiştir. Bu sebeple eğitimin ezbere dayanmasının her zaman karşısında durmuştur (Terzioğlu, 2005).

Arf, bireylerin sorunları anlamak ve değişikliklere ayak uydurmak için kendi yollarını bulmaları gerektiğini savunmaktadır. Vizyoner liderlik yaklaşımında ise liderlerden sosyal, ekonomik ve politik çevrede meydana gelen değişiklikleri önceden fark etmeleri beklenmektedir. Vizyoner bakış açısına sahip olan bir lider, diğer liderlerden farklı olarak yeni gelişmeleri okuyabilme ve anlayabilme becerisine sahip olmalıdır. Arf da 'anlamak' tutkusundan gelen yeteneği sayesinde geleceğe yeni bakış açılarıyla bakabilmiş ve sorunları çözme yöntemlerinde özgün olmuştur (İnönü, 1998).

Cahit Arf'ın öğretmenlik mesleği, Fransa'da yükseköğrenimini tamamlayıp Türkiye'ye dönerek Galatasaray Lisesi'nde matematik öğretmenliği yapması ile başlamıştır. Meslek hayatının sonuna kadar öğretmenlik mesleği için emek sarf etmiş ve sadece kendi öğrencilerine değil daha birçok insana rol model olmuştur. Bir dönem öğrencisi daha sonra meslektaşısı olan Ali Sinan Sertöz, Arf'ın öğrenmeye ve öğretmeye olan heyecanının öğrencilerine bulaştığını; derslerini merak uyandırarak işlediğini ve öğrencileri ile çok iyi diyaloglar içine girdiğini belirtmektedir (Sertöz, 2005).

Eğitim alanında liderlik kavramı genellikle yönetimin ve disiplinin bir parçası olarak tartışılmaktadır. Eğitim liderleri, ait oldukları grupları insanlarla etkileşim kurarak ve bu kişilere iş veya görevlerle ilgili yol göstererek yönetmektedir (Acar, 2012, s.14) Cahit Arf da iletişim becerisi yüksek ve yeni fikirleri ile etrafındaki insanları etkileme kabiliyetine sahip bir eğitim lideri olmuştur. Arf'ın meslektaşı Masatochi Gündüz İkedo, 1969-1976 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde profesör unvanıyla görev almıştır ve Cahit Arf anısına üniversite tarafından hazırlanmış bir broşürde, Arf'ın yeni fikirler ve enerji dolu bir insan olduğunu, her bir sorun için kendine özgü bir yaklaşım kullanabildiğini, bu yaklaşımın daima bütünlük içerdiğini belirtmiştir (Tozar, 2008). Arf öğrenimini tamamlayıp yurda döndükten sonraki idealleriyle ilgili şu ifadeleri dile getirmiştir;

O zamanki Milli Eğitim Bakanlığı'nda yetkili bir görevde bulunan yaşlı bir dostumla ne yapacağımı görüşürken, kendisine gençliğin safdil idealizmi ile bir Anadolu kasabasında matematik öğretmenliği yapmak istediğimi ve orada öğrencilerimle matematik hocalığı dışında ilgilenmek istediğimi, onlara mesela Marx ve Nietzsche'yi okuyacağımı elimden geldiği ölçüde münakaşa edeceğimi söyledim. O zamanın heyecanlı bir tarih öğretmeni olan yaşlı dostum hayretle, matematik, Marx ve Nietzsche arasındaki münasebetsizliği işaret etti. Buna yanıtlam sadece şu oldu: Amacım öğrencilerime şu veya bu görüşü telkin değil, özgür insanlar yetiştirmek. Kanımca Milli Eğitim'in temel ilkesi şu veya bu şekilde şartlanmış gelecek kuşakların yetiştirilmesi değil; tam tersine gelecek kuşakların şartlanmamış, olayları olduğu gibi gören her olayda, her davranışında 'neden' diye sorabilen ve bu soruya doğal, mantıksal yanıtlar verebilen kişiler olarak yetiştirilmiş olmalıdır (Akyıldız, 1998, s.4).

Bu sözleri ışığında Arf'ın, bireylerin kendi aralarında ve dünya ile olan etkileşimleri sayesinde kazandıkları genel düşünceleri geliştirmelerine yardımcı olmayı hedeflediği çıkarımı yapılabilmektedir.

Vizyon bireylerin dünyaya dair farklı bakış açılarına sahip olmalarıyla oluşmaktadır, farklı bakış açılarına sahip olmanın bir yolu ise özgür düşünebilmektir. Cahit Arf hiçbir zaman yalnızca matematik ile uğraşan bir bilim insanı olmamış; eğitim ve teknoloji alanlarındaki sorunlar kadar toplumun yaşamını düzenleyen oluşumlar üzerine de düşünmüş ve fikir üretmiştir (Alpay, 1998). Arf (1976) bir yazısında;

Bir toplumda yasaların sağladığı özgürlük yanında kişinin kendi kendisine sağlayabildiği, hatta yasaların birçok doğal özgürlüklerin varlığını kısıtladığı hallerde bile sağlayabileceği, daha önemli bir özgürlük, bütün diğer özgürlüklerin temelini teşkil eder. Önyargılardan kurtulma diye adlandırabileceğimiz bu özgürlük, toplum yasaları ile değil, kişinin çok çetin bir iç uğraşısı ile kazanılır ve hiçbir zaman da tam olarak kazanılmaz. Gerek kişisel gerekse toplumsal mutluluğumuzun ilk koşulu olarak kendimizi önyargılardan bilinçli bir şekilde arındırmak suretiyle her türlü özgürlüğün temeli olan iç özgürlüğe yaklaşmamız gerekmektedir (s.5).

diyerek özgür düşünmenin tanımını yapmış ve toplumun geleceği için özgür düşünmenin ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. Yine aynı yazısında eğitim ile özgür düşünce arasında sıkı bağlar olduğunu belirtmiş ve eğitimi şu sözlerle tanımlamıştır; 'Eğitim ve öğretim toplumu özgürlük içinde mutlu ve doğa koşullarını daima daha yaygın ve güçlü bir şekilde kullanabilen insanlardan oluşmuş hale getirmektir.' (Arf, 1976). Bu bilgiler ışığında Arf'ın her probleme özgün şekilde yaklaşmayı doğru bulduğu ve yaklaşımlarının ortak yanının her zaman değişmez olanların aranması üzerine olduğu söylenebilmektedir (Alpay, 1998).

Arf'ın eğitime bakışını ve kriz anlarına nasıl yaklaştığını Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden meslektaşı Prof. Dr. Uğur Ersoy bir anısında şöyle anlatmıştır:

Dönemin Genelkurmay Başkanı'nın bizi görmek istediğini öğrenince Arf Hoca ile yanına gittik. Başkan, Harp Okulu'nda hiç disiplinsizlik sorununun yaşanmadığını ODTÜ'de durumun neden böyle olmadığını sordu. Ne söyleyeceğimi şaşırılmışım fakat Cahit Hoca o an imdadıma yetişti. Başkan'a okulda öğrencilere ne öğretilmeleri gerektiğini bilip bilmediğini sordu ve elbette biliyoruz yanıtını aldı. Daha sonra Cahit Hoca oldukça sakin bir şekilde gülümseyerek devam etti. 'Bakın Paşam, sorun buradan kaynaklanıyor. Biz öğrenciyi ne öğreteceğimizi tam olarak bilmiyoruz. Daha doğrusu emin değiliz. Eğer öğreteceğimiz her şeyden emin olsaydık, o zaman orası üniversite olmazdı. Üniversite, tartışarak gerçeklerin arandığı bir

kurumdur. Tartışma olan yerde de sorun çıkması doğaldır'. Şaşkınlıkla ve hayranlıkla Hoca'nın yüzüne bakıyordum. Cahit Hoca'nın yanıtında üniversitemizin olağanüstü güzel bir tanımı vardı. Kriz döneminde hoşgörüsüne ve soğukkanlılığına hayran kalmıştım (Ersoy, 1998, s.14).

Arf bu cevabı ile yaratıcılığı ve özgür düşünme ortamını başarılı bir eğitim ortamı için ne kadar önemli gördüğünü gözler önüne sermiştir.

Vizyoner bir liderin sahip olması gereken temel özellikler arasında liderin; kişisel değer ve inançlara sahip olması, paylaşılan bir örgüt kültürü oluşturması ve daha önceden belirlenen örgütsel amaçları başarmaya inançlı olması gibi nitelikler sayılabilir (Erçetin, 2000). Cahit Arf'ın ise uzlaşmacı, fakat ilkelerinden, inançlarından ve aynı zamanda bilim insanı kişiliğinden ödün vermeyen ilkeli bir bilim insanı ve lider olduğu bilinmektedir. Üniversiteleri tartışarak gerçeklerin arandığı bir kurum olarak görmektedir. Arf'ın hedefi, kendi araştırmalarına ve çalışmalarına yön vermeye çalışırken; olayların, süreçlerin ya da ilişkilerin nedenlerini anlamak olmuştur. Bu nedenle Cahit Arf Türkiye'de bilim denildiğinde hala akla gelen ilk isimlerden biridir.

Sonuç ve Tartışma

Liderler, yönetsel faaliyetlerinin ötesine geçerek yeni vizyonlar ortaya koyma becerisi olan yöneticiler olarak tanımlanmaktadır (Öztekin, 1996). Senge (1994) ise vizyon kavramını örgütün geleceğe yönelik hedeflerinin belirlenmesi ve liderlerin sahip olması gereken önemli bir nitelik olarak açıklamaktadır. Vizyon kavramının tanımlarına bakarak vizyoner liderlerin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur. Bir liderin vizyon geliştirebilmesi için kişisel ve örgütsel vizyon oluşturması gerektiği; kişisel değer ve inançlara sahip olması ve örgütü için önemli olarak belirlenen amaçların başarılmasında kesin bir kararlılığa sahip olması gerektiği belirtilmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında devletten yardım görerek yurtdışında eğitim görüp ülkesine dönen bilimciler arasında karakter özellikleri ve yeteneği ile öğrencilerine öncülük edebilmiş bir bilim insanı olan Cahit Arf, yalnızca matematik ile ilgilenen bir bilim insanı olmamış; bilim, eğitim ve ülke ekonomisi konularındaki problemler için de çözümler aramıştır. Özgür düşüncenin savunucusu olarak, görev aldığı kurumlarda bireylerin farklı bakış açılarına sahip olarak karar almaları gerektiğini savunmuştur. Birçok bilim insanına ve eğitimciye esin kaynağı olmuş, TÜBİTAK'ın ilk bilim kurulu başkanlığı görevini üstlenmiş ve çalıştığı kurumlarda yalnızca bir eğitimci olmayıp birçok kez lider konumuna gelmiş Cahit Arf'ın hayatı ve liderlik özellikleri incelenmiştir. Sahip olduğu liderlik özellikleri vizyoner liderlik özellikleri ile çözümlenmiştir. İlke ve inançlarından ödün vermeyen fakat aynı zamanda karşılaşılan sorunlara kendine özgü yöntemlerle çözümler arayan Arf, geleceğe her zaman yeni ve kendine özgü bakış açısından bakabilmiş, gösterdiği vizyoner lider özellikleriyle birçoklarına örnek olmuştur.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu makalede, "araştırma ve yayın etiği" hususlarına dikkat edilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Bu makalede tüm bölümler tarafımda hazırlanmıştır.

Teşekkür

Değerli hocam Prof. Dr. Şefika Şule Erçetin'e desteğinden ve önerilerinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çıkar Beyanı

Yazarın herhangi bir çıkar beyanı yoktur.

Kaynakça

- Acar, E. (2012). Leadership in teaching and management in classroom settings (Ed. Şule Şefika Erçetin) *Discussions about leadership: In different fields*, 14-26. Springer.
- Alpay, Ş. (1998). *Cahit Hoca için*. ODTÜ Matematik Bölümü. Tübitak Yayınları.
- Akyıldız, E. (1998). *Ord. Prof. Dr. Cahit Arf üzerine anılarım*. Tübitak Yayınları.
- Arf, C. (1976). Özgürlüğün temeli, *Özgün İnsan Dergisi*.
- Bilhan, M. (1998). *Cahit Arf'ın çalışmalarının kısa bir tanıtımı*. Tübitak Yayınları.
- Dilts, R. (1996). Visionary leadership skills. *Meta Publications* (s. 2).
- Erçetin, Ş. (2000). *Lider sarmalında vizyon* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erçetin, Ş. (2001). İlköğretim okulu yöneticilerinin 21. yüzyıl için kişisel vizyonları. *Eğitim ve Bilim*, Vol.26, pp.37-43.
- Erim, R. (1998). Cahit Arf'tan anılar, *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, 363, Özel Eki.
- Ersan, E. (2020). Vizyoner liderlik özellikleriyle Mustafa Necati Bey. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, Liderlik Yaklaşımları Bağlamında İz Bırakan Eğitimcileri Anlamak, 58-64 .
- Ersoy, U. (1998). Cahit Hoca, *Bilim ve Teknik Dergisi*, (s. 14).
- Güçlü, N. (2016). *Eğitim yönetiminde liderlik teori, araştırma ve uygulama*. Ankara: Pegem Akademi, (s. 98).
- Güzelcik, E. (1999). *Küreselleşme ve işletmelerde değişen kurum imajı*, Sistem Yayıncılık, 1.Baskı, İstanbul.
- Heintel, P. (1995). *Vizyon ve öz yapılanma, vizyon yönetimi* (Çev. Veli Karagöz). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- İnönü, E. (1998). Cahit Arf'tan anılar, *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, 363, Özel Eki.
- Kılıç, M. (2010). Stratejik yönetim sürecinde değerler, vizyon ve misyon kavramları arasındaki ilişki. *Sosyoekonomi* , 13 (13).
- Koçak, G. (2005). *Anlamak tutkunu bir Matematikçi: Cahit Arf*. Book Review. TÜBA Yayınları, Ankara.
- Nesin, A. (2005). *Anlamak tutkunu bir Matematikçi Cahit Arf*, Matematik Dünyası. TÜBA Yayınları Ankara.
- Quigley, J.V. (1998). *Vizyonun oluşturulması, geliştirilmesi ve korunması* (Çev. Berat Çelik). Yeni Çizgi Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Öztekin, A. (1996). Yönetim ve liderlik. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Ankara.
- Sertöz, A. (2005). Cahit Arf'lı anılar. *Baraka Dergisi*, İstanbul ODTÜ Mezunları Derneği Yayın Organı.
- Senge, P., Kleiner, A., Roberts, C., Ross, R. B., and Smith, B. J. (1994). *The fifth discipline fieldbook: Strategies and tools for building a learning organization*. New York, NY: Doubleday.
- Starratt, R.J. (1995). *Leaders with vision*. Corwin Press Inc.
- Stogdill, R. M. (1950). Leadership, membership and organization. *Psychological Bulletin*, 47(1), 1–14.
- Terzioğlu, T. & Yılmaz, A. (2005). *Anlamak tutkunu bir matematikçi Cahit Arf*. TÜBA Yayınları, Ankara.
- Tozar, Z. (2008). Adımı matematiğe vermiş bir bilimcimiz: Cahit Arf. *Bilim ve Teknik*, Şubat 2008.